

Könyvtári HírZengő

Baranya vármegyei könyvtárosok lapja

IX. évfolyam 2. szám

CSORBA
GYŐZŐ
KÖNYVTÁR

BARANYAI
KÖNYVTÁRELLÁTÁSI
SZOLGÁLTATÓ RENDSZER

**Drakulától a Sepsibookig, avagy
szakmai kirándulás Erdélyben**

**„Zöld füst az ég és lassan
elpirul” – szakmai konferencia
a fenntarthatóságról
Tatabányán**

**Nemzetközi könyvtárbusz-
találkozó Verőcén**

**Szellem a házban:
életre kelt géniuszaink**

ISSN 2559-8767

9 772559 876009 >

2025. nyár

Sepsibook⁴

KÖNYVVÁSÁR ÉS KORTÁRS IRODALMI FESZTIVÁL
TÂRG DE CARTE ȘI FESTIVAL DE LITERATURĂ CONTEMPORANĂ

HÍRT ZENGÜNK!

Kedves Könyvtáros Kollégák!

Nyári számunkban összefoglalót olvashattok a Pécsi és Baranyai Könyvtárosok Egyesülete által szervezett szakmai kirándulásról, mely idén Erdélyben volt. Itt megismerkedtünk a sepsiszentgyörgyi Bod Péter Megyei Könyvtárral, a Sepsibook könyvfesztivállal és számos történelmi emlékhelyet megtekintettünk. Ezt követően beszámolunk a Verőcén megrendezett horvátországi könyvtárbusz-találkozóról, ahol számos nemzetközi vendég mellett kollégáink is részt vettek. Ebben a számban „Zöld könyvtár” címmel új rovatot indítunk, melyben felhívjuk a figyelmet a környezettudatosságra, az ökológiai gondolkodás fontosságára. A jövőben igyekszünk a zöld szemléletet népszerűsíteni, konferenciákról, hírekről beszámolni. Most összegyűjtöttünk nektek pár praktikus tanácsot, hogy hogyan induljon el egy könyvtár a „zöldülés” útján, illetve beszámolunk a tatabányai József Attila Könyvtárban megrendezett Zöldgyűjteményi konferenciáról, melynek középpontjában a fenntarthatóság és a közgyűjtemények jövőformáló szerepe állt. Ezután Dunaszekcső könyvtári szolgáltatóhelye mutatkozik be a Mohácsi Ellátási Térségből. A Helyi érték rovatban a Janus Pannonius Múzeum Látogatóközpontban található, *A hely szelleme - Genius Loci* című állandó kiállításról olvashattok, melyet Pásztor Andrea, a kiállítás kurátora, főmuzeológus ajánl nektek. A tárlat Baranya és Pécs olyan kulturális és helyi értékeit tárja a látogatók elé, amelyek a térség múltjáról és jelenéről egyaránt sokat mesélnek.

Az ÖtletBörzében egy foglalkozás bemutatásának keretében utánajárunk, hogyan tudjuk megkülönböztetni a megbízható forrásokat az álhírektől, hogy mitől lesz hiteles egy információ, illetve hogyan tudunk a könyvtárban hiteles információhoz jutni. Végül pedig olyan könyveket ajánlunk „Világ-váltóknak”, melyben a klímaváltozásra vagy az ökológiai válságra hívják fel a figyelmet, és keresik a kiutat.

A szerkesztők

Kiadó:

Csorba Győző Könyvtár
7622 Pécs, Universitas u. 2/A.
Tel.: +36 72/501-690
<http://www.csgyk.hu>

Felelős kiadó:

Miszler Tamás igazgató

Főszerkesztő:

Mizerák Andrea
mizerak.andrea@csgyk.hu
+36 72/501-500/28014

Szerkesztők:

Csobán László, Gyántiné Kiss Kármén,
Pajor Zsófia, Simonfalvi Anita

Nyomda:

Sz. K. Stúdió Kft.
Számítástechnikai és Kiadványszerkesztő Stúdió
Felelős vezető: Pilláry Gábor

Megjelenik negyedévente, 300 példányban.

ISSN 2559-8767

TARTALOM

TUDÓSÍTÁS

4

Drakulától a Sepsibookig, avagy szakmai kirándulás Erdélyben

7

Nemzetközi könyvtárbusz-találkozó Verőcén

ZÖLD KÖNYVTÁR

8

Zöldüljünk lépésről-lépésre

9

„Zöld füst az ég és lassan elpirul” – szakmai konferencia a fenntarthatóságról Tatabányán

BEMUTATKOZNAK KÖNYVTÁRAINK

11

Dunaszekcső könyvtári szolgáltatóhely

HELYI ÉRTÉK

12

Szellem a házban: életre kelt génuszaink

ÖTLETBÖRZE

13

Információ, hírek és álhírek

KÖNYVAJÁNLÓ

15

Könyvek Világ-váltóknak

Címlap: 1. A Magkönyvtár magválogatása

2. Sepsibook könyvvásár és kortárs irodalmi fesztivál

Képválogatás: 1. Sepsibook könyvvásár és kortárs irodalmi fesztivál 2. Simonfalvi Ancsa a Sepsibookon 3. Csoportkép Temesváron

4. A Fekete templom Brassóban 5. #Sepsi felirat 6. Prázsmár - erődtemplom 7. A Bod Péter Megyei Könyvtár Sepsiszentgyörgyön

Drakulától a Sepsibookig, avagy szakmai kirándulás Erdélyben

Május végén a Pécsi és Baranyai Könyvtárosok Egyesületének szervezésében egy erdélyi szakmai kiránduláson vehettünk részt. Utunk a Kovászna megyei Sepsiszentgyörgyre vezetett, ahol meglátogattuk a Bod Péter Megyei Könyvtárat, valamint a Sepsibook Könyvvásár és Kortárs Irodalmi Fesztivált, ahol kolléganőnk, Simonfalvi Anca író tartott könyvbemutatót gyerekeknek. Ezen kívül megnéztük Töröcsváron Drakula kastélyát, Brassó városát és azon belül a gótikus Fekete templomot, illetve Prázmáron a világörökség részét képező erődtemplomot.

A Bran-kastély Töröcsváron

A szakmai kirándulásra május 21. és 24. között került sor. Pécsről indulva, egy igen hosszú, kb. tizenhárom órás utazás után érkezünk meg Sepsiszentgyörgyre. Utunk során gyönyörködtünk Erdély szép tájaiban és szállásunkra érkezve megtapasztalhatuk az erdélyi vendégszeretetet, ahol vendéglátónk szívélyesen fogadott minket. A szállás elfoglalása, illetve a vacsora után, akinek még volt energiája, megnézte Sepsiszentgyörgy belvárosát.

A második napon egyik úticélunk a Töröcsváron található Bran-kastély, avagy ismertebb nevén Drakula kastély volt, mely Erdély legszebb és egyben középkori jellegét is megőrző várkastélyai közé tartozik. A Töröcsvár melletti 100 méter magas hegyre épült a Drakula-kultusz egyik meghatározó emlékhelye. A Déli-Kárpátok egyik fontos szorosát, a Töröcsvári-szorost védte és Mária román királyné nyári rezidenciája volt. Töröcsvár az utolsó magyar király, Habsburg IV. Károly feleségéé, Zitaé volt 1918

előtt. Jelenleg múzeummként működik, ahol a vár eredeti felszerelése mellett a román királyi család műgyűjteményének darabjait, illetve Drakula gróf legendáját mutatják be. A töröcsvári várhoz azonban csupán annyi köze van Vlad Ţepeş-nek, hogy állítólag egyszer vendégként pár napot itt töltött. A kastély I. Lajos magyar király engedélyével, 1377-ben épült a mellette elhaladó, fontos kereskedelmi út ellenőrzésére. Fekvéséből adódóan a nehezen bevezethető várak közé tartozott. Egyetlen bejárata van, egy vastag falú, szűk bejáratú kaputorony, melyhez eredetileg elmozdítható falépcső, ma kőlépcső vezet. Érdeemes megemlíteni a földszinten a darabontok szobáját, a tömlőcöt és az udvar közepén található 70 méter mély kutat. Töröcsvár után utunk Brassóba vezetett, ahol szabadprogramként megnéztük a város nevezetességeit, pl. a város főterét, a Katalin kaput, amely a város egyik legrégebbi fennmaradt kapuinak egyike. Megtekintettük a Neológ zsinagógát, Európa egyik legkeskenyebb utcáját, a Kötél utcát, a 14. században épült Takácsok bástyáját, amely

a város középkori erődtípusainak a része. Ezt követően érkezünk meg a második nap fő úticéljához, a brassói szász evangélikus Fekete templomhoz, amely Románia legnagyobb temploma. Itt várt minket Dr. Ziegler Ágnes¹ idegenvezetőnk, aki mesélt Brassó múltjáról és a templom történetéről. A Fekete templom Európa legkeletibb gótikus, és egyben a legnagyobb középkori csarnokú temploma. Monumentális látványt nyújt az óvárosban 65 méter magas tornyával, méreteivel. Belső terében háromhajós oszlopcsarnok található, gótikus ablakokkal. Az 1380-as évek és 1470-es évek között épült, amely eredetileg Szűz Máriának szentelt katolikus temploma volt a városnak. 1542-ben a reformációnak köszönhetően az evangélikusoké lett, itt tartották az első német nyelvű istentiszteletet Erdélyben. 1689-ben egy tűzvész során a város és a templom jelentős része elpusztult, csak az épület falai maradtak meg. A krónikák elbeszélése szerint

¹ <https://maszol.ro/kultura/97971-ujszer-reg-vart-szakmai-kiadvanyt-mutattak-be-a-brassoi-fekete-templomrol>

a lángok és a füst az épület falait annyira bekormozták, hogy a tűzvész következtében a „Fekete templom” nevet kapta, helyreállítása évtizedekig tartott. Figyelemreméltó az 1472-ben készült bronz keresztelőmedence, amely a mai napig használatban van, a 17 méter magas neogótikus oltára, illetve festett és kőből faragott szószéke Mózes ábrázolásával. Megtalálható itt Mátyás király és Beatrix címere, valamint a szószékkel szemben a Hunyadi-címer is. Az egykori céhek tisztségviselőinek 1700-as évekből való, díszesen festett padjait több helyen is láthatjuk. A templom büszkesége még a 6300 kg-os harangja, mely Erdélyben a legnagyobbknak számít, valamint a 19. században készült, kb. 4000 sípból álló Buchholz-orgona, mely az ország legnagyobb orgonája. A templomban található Törökországon kívül Európa legnagyobb oszmán-török szőnyeggyűjteménye. A nap végén visszatértünk Sepsiszentgyörgyre, ahol volt még lehetőség a város felfedezésére.

A harmadik napunkat a Bod Péter Megyei Könyvtárban kezdtük, ahol Szonda Szabolcs, a könyvtár igazgatója és a Sepsibook programigazgatója fogadott minket és vezetett körbe az intézményben. A könyvtár klasszicista stílusú, műemlékvédelem alatt álló épülete a város központjában található, amely 1832-ben épült és a hajdani székeyi székek egyikének, Háromszék székházának, a későbbi Vármegyeházának adott otthont. A könyvtár elődjének az 1835-ben létrehozott Társalkodói Egyesület által működtetett Kaszinó könyvtára tekinthető. A könyvtár 1974-ben költözött a jelenlegi épületbe és emelték megyei könyvtári rangra. Az intézmény 2006-tól viseli Bod Péter háromszéki híres református lelkész, irodalomtörténész és író nevét. A könyvtárban található egy díszterem – a Gábor Áron terem – ahol elhangzott a híres mondat Gábor Árontól, hogy „Lészen ágyú!”. A teremben számos kulturális rendezvényt tartanak, pl. kisebb koncerteket, író-olvasó találkozókat és ünnepségeket. A könyvtár teljes állománya kb. 250 ezer kötet, több mint 8000 regisztrált olvasóval rendelkezik és egy fiókkönyvtára van a városban. A körbevezetés során az igazgató mesélt a könyvtár történetéről, az idegennyelvű részlegükről, melynek állománya Svájcban kapott adományból áll, illetve a Sepsibook könyvfesztiválról. Megismerhettük az intézmény gyermekkönyvtárát, amely a leglátogatottabb részleg, főleg a programjai miatt. A dokumentumok a kétnyelvűség miatt magyar és román nyelven, szabadpolcos elrendezésben találhatók. Az új könyvek és a népszerű sorozatok ki vannak emelve, a gyermekszakkönyvek, ismeretterjesztő irodalom külön teremben van elhelyezve, és egy kisebb játszósarokkal is rendelkeznek kisgyerekes családok számára, ahol a képeskönyvek találhatók. Diákvetélkedőket, tematikus foglalkozásokat is tartanak óvodás- és iskoláscsoportok számára. Népszerű a „Könyvelengye” programjuk, amely a könyvtár és az önkormányzat közös projektje. Ennek keretében minden sepsiszentgyörgyi újszülött, illetve szülei könyvcsomagot kapnak ajándékba. A csomag gyermekkönyveket, olvasással, olvasásra neveléssel kapcsolatos tájékoztatót és a baba nevére kiállított könyvtári belépőt tartalmaz. Nagyon népszerű programsorozatuk a „Csodalámpa” nyári olvasótábor, amelynek az olvasás megszerettetése a célja, illetve

A Bod Péter Megyei Könyvtár gyermekrészlege

szintén nyári programjuk a „Kertkönyvtár”, ahol a könyvtár kertjében gyerekek és felnőttek olvashatnak, mesét hallgathatnak, társasjátékokat játszhatnak, továbbá a „Hol folt, hol nem folt” elnevezésű tematikus varrófoglalkozás. A gyermekrészleggel való megismerkedés után a felnőtt-részleget is megtekinthettük, melynek állománya gazdag, változatos és szintén szabadpolcos elrendezésű. Itt található a szép- és ismeretterjesztő irodalom, különféle tudományterületek szakkönyvei, zenei CD-k, DVD-k és hangoskönyvek. Minden, számukra fontosnak tartott irodalmat igyekeznek megvásárolni, különös figyelmet fordítanak a szép-irodalomra, főleg a magyar nyelvűre. Két nyelven, magyar és román nyelven vásárolnak dokumentumokat. A beszerzést a város etnikai megoszlásához kell viszonyítani, így az állomány közel 30%-a román nyelven, a többi magyar nyelven található meg, illetve egyes könyvek fordításai is megtalálhatók itt. A felnőtt-részleg után az olvasótermet mutatták be, itt több mint 55 ezer könyv és 16 ezer kötetnyi periodika található. A gyűjtemény nagy részét lexikonok, enciklopédiák, művészeti albumok, szótárak és kézikönyvek, illetve kötelezpéldányok teszik ki. Fontosnak tartják a helytörténeti kiadványok digitalizálását, melyet 2009-ben kezdtek el, és munkatársaik az időszaki kiadványok repertóriumán is folyamatosan dolgoznak. Az olvasóteremben van lehetőség folyóiratok olvasására, tanulásra, illetve rendeznek itt kisebb író-olvasó találkozókat is. Kiemelten foglalkoznak a kötelezpéldányok gyűjtésével, a könyvtár küldetésének tartja a romániai magyar nyelvű könyvek, kiadványok teljeskörű beszerzését. Gyűjtik a Székelyföldre, Kovászna megyére vonatkozó helytörténeti dokumentumokat, helyi kiadók, nyomdák termékeit, illetve helyi szerzők műveit és az életükről szóló műveket. A megyei hálózaton belül módszertani segítséget nyújtanak a megyében működő közkönyvtáraknak.

A körbevezetés után utunk a Sepsi Arénába, a Sepsibook könyvvásár és kortárs irodalmi fesztiválra vezetett, ahol Simonfalvi Anca kolléganőnk *A csodálatos nagyapó* című könyvéből olvasott meséket gyerekeknek. A fesztivált már negyedik alkalommal rendezték meg, amely Háromszék egyik legfontosabb kulturális eseménye. Idén a rendezvény a magyar és ro-

mán irodalom képviselőitől túl nemzetközivé vált azzal, hogy a finnek két jeles írója, Sofi Oksanen és Timo Parvela is a SepsiBook vendége volt, és a programok egy része szintén a finn irodalomhoz kapcsolódott. A fesztivál mintegy 120 programot kínált, és közel 50, főleg magyarországi, illetve erdélyi kiadó könyveit lehetett megvásárolni. Emellett író-olvasó találkozók, dedikációsok, beszélgetések, koncertek, előadások, vetélkedők, kiállítások és műhelyfoglalkozásokon lehetett részt venni. A fesztivál kétnyelvű, magyar és román, mely a térségben a két nemzet közötti kulturális, irodalmi párbeszédet folytat, több intézmény összefogásában valósul meg. Az ott-tartózkodásunk alatt, további ízelítőként részt vettünk Zágoni Balázs *A csillag és a százados* című könyvének kötetbemutatóján, író-olvasó találkozón Lackfi Jánossal, Zalka Csenge Virág mesélt a Móra Kiadónál megjelent könyveiből, illetve nézelődtünk, vásároltunk a kiadók által kínált kötetekből, megtekinthettük *Csönd ül szívemen* – Radnóti Miklósról szóló életrajzi kiállítást is. Háromszék az idei évet a Gyermek évtékének nyilvánította, ezért a fesztiválon szervezetterengeteg gyermek vett részt a nekik kínált programokon. A fesztivál 4 napján olyan szerzők, művészek is részt vettek, mint Nyáry Krisztián, Bősze Ádám, Markó Béla, Schäffer Erzsébet, Oravecz Imre, Fábián Janka, Darvasi László, illetve a SepsiBook magyar és román díszvendég írója, Fekete Vince és Mircea Cărtărescu. A rendezvény nagyon sikeres volt és a négy nap alatt több mint 12 ezer irodalomkedvelő látogatót vonzott.

A SepsiBook után a következő úticélunk Prázmár volt, ahol egy különleges szász erődtemplomot tekintettünk meg, melyet az UNESCO a világörökség részének nyilvánított. Az erődtornyot a 13. század elején kezdték el építeni a német lovagrend uralma alatt. A történelem viharos századaiban a környék lakosainak védelméül szolgált, négy szinten több mint 270 tároló- és lakóhelyiségből álló cella állt a rendelkezésükre. A kívülről falépcsőkön megközelíthető cellák belül is összeköttetésben vannak

Lackfi János a SepsiBookon

egymással, és egész labirintust alkotnak. A cellák egy részében kiállítások láthatók.

Utolsó nap kora reggel búcsút vettünk Sepsiszentgyörgytől és szép élményekkel telve elindultunk hazafelé, rövid időre megálltunk belvárost, valamint valamint a Szent György-székesegyházat. Innen utunk már egyenesen hazavezetett, kora este megérkeztünk Pécsre.

Négy napos kirándulásunk során Erdély gyönyörű helyein jártunk, sok történelmi emléket látogattunk meg. Megismertük a Bod Péter Megyei Könyvtár működését és részt vettünk a nagyon jó hangulatú és szakmailag is jelentős SepsiBook könyvfesztiválon. Reméljük még visszatérünk ide!

Az utazásunkat a Nemzeti Együttműködési Alap (NEA) is támogatta. Köszönet illeti az egyesület elnökét és titkárát, akik a támogatás megszerzésén, az utazás, szállás, étkezés, illetve a programok megszervezésén kívül még a látóivalókkal kapcsolatos információk megosztására is gondoltak.

Mizerák Andrea - Csorba Győző Könyvtár

Nemzetközi könyvtárbusz-találkozó Verőcén

Tizenhetedik alkalommal került megrendezésre a Horvát Könyvtári Egyesület (HKD) szervezésében a horvát könyvtárbuszos találkozó Verőcén (Virovitica), amelyen ezúttal is számos nemzetközi vendég vett részt a világ minden tájáról. Három fő képviselte Magyarországot, míg érkeztek kollégák Bulgáriából, Észtországból, Spanyolországból, Szlovéniából, sőt még az Egyesült Államokból is.

A köszöntőbeszédet követően a résztvevők megtekintették a verőcei könyvtár előtt felsorakozott kisebb-nagyobb járműveket. Idén először egy különlegességet is kitaláltak

a szervezők, ugyanis a látogatók megszavazhatták, hogy melyik busz nyerve el a „Mr. Bookmobile 2025” címet, melyet a Splitből érkező bibliobusz nyert meg. Az ebédet követően

egy-egy órás kerekasztal-beszélgetés következett a bibliobuszok aktuális kihívásairól és a jövőbeli tervekről, majd a buszok átvonultak a másnapi helyszínre, így a városban is okozott némi feltűnést a színes járművek hada. Az egykori főúri kastélyban (Pejácsevich-kastély) található városi múzeumba vezetett utunk a felvonulás után, ahol a hagyományos kiállítóterek mellett interaktív módon is betekintést nyerhettünk a térség múltjába. Az első nap Otrovanec településen ért véget, ahol a vacsora mellé kiváló élő zene is dukált, nehéz is volt megálljt parancsolni a lábaknak az est végén.

A komolyabb szakmai diskurzusra másnap került sor, egy külön terem megtelt a poszter-prezentációkkal, amiket mindenki kedvére olvasgathatott a szünetekben, míg az előadások sorát az lowából érkező Cathy Zimmerman kezdte meg, aki az (elsősorban) amerikai bibliobuszos könyvtárosokat tömörítő szervezet (ABOS) igazgatójaként volt jelen. Kétségteljesen az ő előadása volt az egyik legérdekesebb, hiszen egy olyan rendszer működésébe engedett betekintést, amivel az európai szakemberek kevesebbszer találkoznak. Az ABOS egy nagyon összetartó szervezet, több, mint 900 főnyi tagsággal. Élénk szakmai viták folynak a szervezet által fenntartott levelezőlistákon, konferenciákat szerveznek, illetve segédletekkel járulnak hozzá, hogy a tagok minőségi szolgáltatást tudjanak nyújtani célcsoportjaiknak. Ha fontos hasonlóságot szeretnénk még kiemelni a világ túlsó végén szolgálatot teljesítő könyvtárosokkal kapcsolatban, akkor az az lehet, hogy bérükből nem tartanak fel luxusautókat, ellenben mindenfajta megszorítás kilátásba helyezésékor egységesen és keményen lépnek fel, kiemelve a könyvtári rendszerben elfoglalt szerepük fontosságát. Az előadó segítőkészsége, szociális érzékenysége és küldetéstudata érezhető volt végig az előadása során, sőt a résztvevőket biztatta is, hogy kérdéseikkel a jövőben nyugodtan keressék fel őt.

Észtország képviselőjében Annika Marsh érkezett, aki elsőként talán azzal döbbsentette meg a közönséget, hogy Tallinban, a helyi könyvtárban szerszámokat, így pl. láncfűrész is lehet kölcsönözni, s bizony elég népszerű ez a szolgáltatás, szinte mindig kölcsönzés alatt vannak az eszközök. A könyv-

tárban működtetnek önkiszolgáló automata-t és rendelkezésre állnak 24/7 könyvautomaták is, ahol leadhatók a kikölcsönzött dokumentumok. Könyvtáros bicaj is van, amivel főleg rendezvényekre látogatnak ki, de a könyvtárbuszuk is igyekszik ott lenni mindenfajta városi dzsemborin. A jelenlévők körében Annika akkor avanszálódott hosszú, mikor kiderült, hogy akár -35 °C-ban is szolgáltatnak a könyvtárbusszal. Félig viccesen, félig komolyan megjegyezte, hogy extraként felkerülhetne a buszra egy hókotró vagy egy extra nagy méretű kerékgumi is.

Lyusyena Shum Kijevből érkezett beszámolni a háború sújtotta város aktuális állapotáról. Ukrajnában eddig több, mint 1000 könyvtárat ért valamilyen kár és közel 200 könyvtár semmisült meg teljesen. A jelenlegi helyzetben a könyvtárak elsősorban

a humanitárius segítségnyújtás színterei, egészségsarkokat alakítottak ki, a könyvtárosok művészetterápiás vagy ún. hibuki terápiás (héberül: ölelés) foglalkozást tartanak, ahol egy plüsskutya bevonásával traumatizált gyerekeken tudnak segíteni. Az előadó beszámolt arról is, hogy a pusztítást elkerülő rendeteg könyvtáros védi otthonában a könyvtári könyveket, illetve volt példa arra is, hogy a katonák is kimentenek könyveket egy-egy lepusztult épületből. Ebben a szomorú helyzetben sokan fogtak össze az ukrán könyvtárosok segítségével, az Egyesült Királyságból közösségi finanszírozás segítségével hozzájutottak egy kisebb bibliobuszhoz is, amivel próbálják ellátni a városi lakosságot, amennyire ez lehetséges.

Silvia Campillo Ferret és Marta Sala González egy érdekes kezdeményezésről adtak hírt, mindketten a spanyolországi Katalónia egy régiójának településeit látogatják könyvtárbusszal. Fontosnak érzik a hagyományos történetmesélés megőrzését, emellett kitalálták, hogy a természettel való újrakapcsolódás végett magkönyvtárat (elsősorban virágmag-fókusszal) fognak üzemeltetni. Az ötlet egyszerű és nagyszerű: kölcsönözz magot, ültess el, neveld fel, s valamennyi magot juttass vissza a könyvtárnak, biztosítva így a körforgást.

A konferencia fennmaradó előadásaiban egy szlovén és több horvát könyvtáros számolt be az elmúlt év(ek) kiemelt eredményeiről, projektekről, jó gyakorlatokról. Bőven lenne miről mesélni, de terjedelmi korlátok miatt azzal zárnánk a beszámolót, hogy újfent azt éreztük, bármelyik előadást is hallgattuk, hogy mindegy melyik ország melyik kis eldugott települését is látogatják a könyvtárosok, a fő cél az, hogy senkinek ne engedjük el a kezét és segítsünk ott, ahol tudunk, vagy ahogy Cathy Zimmerman summázta mondandóját: „You Want It? We Can Make It Happen!” avagy „Szeretnél (elérni) valamit? Mi segítünk abban, hogy ez megvalósuljon!”

Csobán László - Csorba Győző Könyvtár

Zöldüljünk lépésről-lépésre

A Csorba Győző Könyvtár kiemelt céljai közé tartozik az ökológiai gondolkodás, a környezettudatosság népszerűsítése, az e témákkal kapcsolatos szemléletformáló tudásanyag széles körű elérhetőségének biztosítása. De hogy induljon el egy könyvtár a „zöldülés” útján? Nem is olyan bonyolult, mint ahogy elsőre hangzik.

Hajlamosak vagyunk elfelejteni, hogy a könyvtár már önmagában „zöld”, hiszen könyveket kölcsönzünk újak vásárlása helyett. Ha az elhatározás megvan, akkor apró lépésekkel bővíthetjük a könyvtár „zöld” szolgáltatásait.

A szelektív hulladékgyűjtés már unalomig ismételt téma, ennek ellenére több könyvtárból még mindig hiányzik a lehetőség. Nincs szükség külön impozáns kukák vásárlására, használt kartondobozokból is készíthetünk szelektív hulladékgyűjtőket. A leselejtezett könyveket érdemes nem papírhulladékként kezelni, hanem jelképes összegért értéksítsük, lásd: pécsi RETRO könyvvásár. Természetesen ugyanez vonatkozik az elemgyűjtésre is, de egy ReElem pontot is létrehozhatunk intézményünkben.

A könyvtár épületének adottságain nagyon nehéz változtatni, de a működtetésén nem lehetetlen. Használjunk energiatakarékos izzókat, és ne felejtsük el áramtalanítani készülékeinket a munka végeztével.

A vízgazdálkodás sem egyszerű feladat egy régi épületben, de víztakarékos wc tartályok beszerelése, a csapokra perlátorok beszerzése már hatalmasat lendíthet ezen a téren.

A könyvtárosok egyik fontos feladata a papírmentes működés ösztönzése: a digitális formátumok előnyben részesítése (pl. e-bookok, online adatbázisok). Ezzel együtt biztosítani kell az olvasók számára az elektronikus dokumentumok, adatbázisok elérhetőségét és hozzáférhetőségét.

A hosszú távú tervek közé tartozhat az ökológiai szakirodalom figyelemmel kísérése és gyűjtése. A zöld szemléletű könyvekre kiváló foglalkozások építhetők különböző korosztályok számára. Ha a könyvtárban kiemelt szerepet szánunk az iskolákkal való szoros együttműködésnek, csoportfoglalkozásokkal támogatjuk a környezettudatos mindennapok megalapozását, a felelős állattartásra való törekvést is.

További ötletek a zöld gondolkodás mindennapi életbe való beépítésére:

- öko programok: előadások, gyerekeknek interaktív foglalkozások;
- udvaron magaságyások, mintakertek létrehozása;
- szoros együttműködés a helyi közösségi kertekkel;
- mag/palánta/szobanövény csere-bere és adoptálási pont kialakítása;

- szabadtéri olvasóterem kialakítása;
- kerti eszközök kölcsönzése.

Végül talán a legfontosabb a zöld szemléletű könyvtár kialakításánál a kollégák elköteleződésének erősítése. A könyvtár dolgozói elköteleződésének erősítése a fenntarthatóság iránt az egyik kulcsa a zöld szemléletű könyvtár megvalósításának. Ehhez ismeretterjesztő előadásokat, workshopokat, tanulmányutakat és közös kirándulásokat, túrákat érdemes szervezni, de propagálhatjuk a kerékpár és a tömegközlekedés használatát is – nem csak a kollégák, hanem olvasóink körében is. Ehhez kihelyezhetünk információs táblákat a helyi tömegközlekedésről, illetve érdemes a könyvtár közelében biciklitárolót elhelyezni.

Mindannyiunk közös érdeke környezetünk megővése, nemcsak a magunk, hanem az utánunk érkező nemzedékek érdekében is. Némi előkészítő munka után bizonyos vagyok abban, hogy minden könyvtár megtalálja azokat a szervezeteket, akik örömmel csatlakoznak hozzá a jó ügy érdekében. Gondolok itt akár a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Baranya Megyei Csoportjára, a Jane Goodall Intézetre, vagy a Duna-Dráva Nemzeti Park munkatársaira.

Simonfalvi Anita - Csorba Győző Könyvtár

„Zöld füst az ég és lassan elpirul” – szakmai konferencia a fenntarthatóságról Tatabányán

A fenntarthatóság és a közgyűjtemények jövőformáló szerepe állt a fókuszban a tatabányai József Attila Könyvtárban megrendezett Zöldgyűjteményi konferencián, amelyet 2025 májusában tartottak. A rendezvény célja az volt, hogy fórumot biztosítson a könyvtári, múzeumi és levéltári szféra szereplőinek a fenntarthatósági törekvések, jó gyakorlatok és jövőbe mutató stratégiák megosztására. A nagyszabású eseményen országos hírv szakemberek és elhivatott intézményi dolgozók is részt vettek.

A programot Mikolasek Zsófia könyvtárigazgató és Szücsné Posztovics Ilona, a város polgármestere nyitották meg. Köszöntőikben hangsúlyozták, a közgyűjtemények nem csupán a múlt értékeit őrzik, hanem aktív szerepet vállalnak a társadalom szemléletformálásában, a közösségek építésében és a jövő alakításában is. A könyvtárak, múzeumok és levéltárak kulcsszerepet játszanak abban, hogy a fenntarthatóság eszméje ne csupán elvont fogalomként legyen jelen a közbeszédben, hanem konkrét, mindennapi cselekvésként is megnyilvánuljon. Mikolasek Zsófia külön kiemelte a könyvtár egyik új kezdeményezését, a javító napokat, amelyek során szakemberek segítenek a helyieknek meghosszabbítani tárgyaik élettartamát, ezzel is csökkentve a fogyasztást és a hulladéktermelést.

Rózsa Dávid, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója „Burjánzó zöldkönyvtárak: fenntarthatósági gyakorlatok a magyarországi könyvtárakban” címmel tartott prezentációt. Előadásában egy átfogó országos felmérés eredményeit ismertette, amely szerint a válaszadó 1087 könyvtári szolgáltató hely – a hazai könyvtárak közel 25%-a – már most is aktívan tesz lépéseket a környezettudatos működés irányába. A kutatás alapján a legtöbb válaszadó kistélepülésről érkezett, ami jól mutatja: a fenntarthatóság nem csupán a nagyvárosok kiváltsága, hanem minden intézmény felelőssége és lehetősége.

A könyvtári szektor mellett a múzeumi és levéltári területek is bemutatták fenntarthatósági gyakorlataikat. Dr. Zsigmond Gábor, a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója a nemzetközi múzeumi szféra példáit és hazai törekvéseket mutatott be, míg Dr. Szabó Csaba, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatója az archiválás, digitalizálás és energiatakarékosság terén elért eredményeket ismertette.

Dr. Horváth Sándor Domonkos, a győri Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér igazgatója szintén konkrét jó gyakorlatokat osztott meg „A győri könyvtár a fenntartható fejlődésért” című előadásában. Hangsúlyozta, hogy a belvárosi könyvtár nem csupán energiatakarékos működésével, hanem közösségi zöldprogramjaival, mint például városi zöld kihívások, szemétszedési akciók, környezettudatos

gyerekfoglalkozások, is aktív részese a fenntarthatósági törekvéseknek. A munkatársak szemléletformálására is nagy hangsúlyt fektetnek. 2023 óta Zöld Iroda Programot működtetnek, melynek részeként megszüntették a papírkosarakat, helyettük szelektív szigeteket alakítottak ki az irodákban. Folyamatosan szerveznek a kollégáknak növény- és bújtaszcserét, ruhabörzét, csapatépítő barkácsolást az újrahasznosítás jegyében, rendszeresen kapcsolódnak hulladékkezelési kampányokhoz és zöldkönyvtári hírlevél is szerkesztenek a dolgozóknak. A gyermekkönyvtárban HÓDolnak az irodalomnak, vagyis a hódot választották kabalaállatnak, akinek segítségével a környezetvédelemmel, fenntarthatósági elvekkel kapcsolatos programokat, játékokat valósítanak meg kicsiknek és nagyoknak.

A konferencia egyik legnagyobb hatású előadója, Takács-Sánta András humánökológus, az ELTE Humánökológia mesterszak vezetője, egyetemi docens előadásában átfogó képet adott a jelenlegi civilizációs válságról. Elmondta, hogy az ökológiai válság, a társadalmi egyenlőtlenségek, a lelki és testi egészség hanyatlása, valamint a politikai és gazdasági rendszer egyaránt hozzájárul ahhoz, hogy a jelen korszak a válságok korává vált. Kiemelte, a technológiai megoldások önmagukban nem elegendőek. A változás alapját a szemléletváltás, valamint az egyéni és közösségi szinten történő cselekvés adhatja. Ezt hívja ő a *cselekvő remény útjának*, amelyről részletesen a *Világeleje* című könyvében ír.

A globális civilizáció krízisben van. A válság öt arcát az alábbiak szerint fejtette ki:

1. Az ökológiai válság korát éljük. A klímaváltozás, az élővilág tömeges pusztulása, a természeti erőforrások kimerítése egyértelműen mutatják, hogy életmódunk túllépte a bolygó kapacitását, amely komoly fenyegetést jelenthet emberek tömegeire.
2. Egyre nagyobbak a társadalmi egyenlőtlenségek. A gazdagok és szegények közötti szakadék növekedése globális és helyi szinten is komoly társadalmi feszültségeket okoz.

3. A civilizációs betegségek, mint az elhízás, a szorongás, a mozgásszegény életmód, az elmagányosodás, a depresszió vagy a kiegészítő egyre szélesebb rétegeket érintenek.
4. A nagyfokú munkamegosztás és az extrém specializáció elidegenedéshez, függőségekhez és rendszerszintű sérülékenységhoz, elégedetlenséghez vezet.
5. Az állampolgári közöny, a politikai apátia és az autoriter rendszerek megerősödése megkérdőjelezi a demokratikus működés jövőjét. Nem a többség, hanem szűk hatalmi érdekek vezetik a világot.

A növekedéskényszer, a profitmaximalizálás és a természet kizsákmányolása hosszú távon nem tartható fenn. Takács-Sánta András szerint a kilátástalannak tűnő helyzet ellenére van kiút, de ehhez nem elég várni, cselekedni kell. A jövő megjósolhatatlan, de alakítható, amelyhez pozitív jövőképre van szükség. A „cselekvő remény” fogalma azt jelenti, hogy miközben tisztában vagyunk a problémák súlyosságával, nem bénulunk le tőlük, hanem aktívan keressük a megoldásokat. Ebben közösségek, helyi kezdeményezések, alternatív gazdasági modellek, új nevelési és oktatási formák is szerepet játszhatnak. A változás alapja nem az egyéni heroizmus, hanem a közösségi együttműködés.

A könyvtárak, mint közösségi és információs terek kivételes pozícióban vannak ahhoz, hogy aktív részeseivé váljanak a társadalmi és ökológiai átmenetnek. Nem csupán a tudásmegőrzés, hanem az inspiráció, a közösségépítés, a részvétel és az oktatás helyei is lehetnek. Takács-Sánta András néhány ötletet is felvillantott, amelyeket a könyvtárak bátran megvalósíthatnak:

Mi a zöldkönyvtár?

IFLA ENSULIB 2022: „A zöld és fenntartható könyvtár olyan könyvtár, amely számol a környezeti, a gazdasági és a társadalmi fenntarthatósággal. A zöld és fenntartható könyvtárak bármilyen méretűek lehetnek, azonban rendelkezniük kell egyértelmű fenntarthatósági programmal.”

- „Világváltoztatók polca” kialakítása olvasmányajánlóval,
- Zöld programok: öko-körök, magbörzék, növény cseberberék, alternatív könyvajánlók, filmklubok, környezettudatos gyerekfoglalkozások, helyi termelők bemutatása, faületés, zöld kihívások szervezése,
- Magkönyvtárak kialakítása,
- Példamutató épületek létrehozása/átalakítása: LED-világítás, szigetelés, madárbarát-, beporzóbarát kertek, komposztpontok kialakítása.

A könyvtárak nemcsak információs csomópontok, hanem olyan nyitott, befogadó és támogató terek is lehetnek, ahol a közösség együtt tanul, reflektál, és cselekszik. Ezek az intézmények képesek hidat építeni a tudás és a cselekvés között.

Az előadó által kezelt kiutak.hu weboldalon számos inspiráló példát találunk arról, miként kapcsolódhatnak be a közgyűjtemények a fenntarthatósági folyamatokba. A pozitív jövőképhez szükséges kritikus tömeget ezek az intézmények segíthetnek megteremteni azzal, hogy teret adnak a beszélgetéseknek, a közös gondolkodásnak és a kreatív megoldásoknak.

A konferencia előadói között szerepeltek még többek között a Pannónhalmi Területi Apátság, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum és a Tatabányai Múzeum képviselői is, akik szintén inspiráló példákat hoztak a fenntarthatóság és a kulturális örökség találkozásáról.

A zárógondolatokban elhangzott, hogy a fenntartható jövő nem valami távoli, elérhetetlen dolog, hanem itt kezdődik, a közös cselekvésben, az első apró lépésekben, a közösségi élményekben. A könyvtárak és közgyűjtemények nemcsak a múlt örökségét őrzik, hanem képesek új jövőképeket is közvetíteni. A kérdés az, hogy mi, könyvtárosok, pedagógusok, szülők, közösségi szereplők készen állunk-e vállalni ezt a szerepet. A fenntarthatóság nem csupán környezetvédelmi kérdés: emberi, társadalmi és etikai kihívás is. Az emberiség történetének egyik legnagyobb próbatétele előtt állunk, és ebben a kihívásban mindenkire szükség van.

Pajor Zsófia - Csorba Győző Könyvtár

Takács-Sánta András előadás közben

Dunaszekcső könyvtári szolgáltatóhely

Dunaszekcső Moháctól 15 km-re északra, Baranya vármegye határán fekvő település. A falu festői környezetben, közvetlenül a Duna partján, egy völgyben helyezkedik el. Lakossága fogyatkozóban, jelenleg 1960 fő körül mozog. Gazdag és régi múltjával egykoron jelentős szerepet töltött be a környék életében.

Dunaszekcső fekvésének köszönhetően hazánk egyik legrégebbi települése. Lugionak nevezték a mai Dunaszekcső területén emelt római erődítmény mellett kialakult katonai táborhelyet, amely már a római korban fontos stratégiai központtá vált. Erődje Aquincumtól délre a legjelentősebb volt, a Dacia és Pannónia közötti kereskedelmi, majd stratégiai útvonal kiindulópontjaként tartották számon. Marcus Aurelius és Diocletianus császár hosszabb időt is eltöltött itt. Az évek folyamán különböző leletek kerültek elő a föld mélyéből, ezek közül is a legjelentősebb Marcus Aurelius császár bronz fejszobra, amely Pécssett, a Janus Pannoni Múzeumban látható. A honfoglalás idejében a területet Ödö, Ete vezér fia kapta meg Árpádtól. A település a következő virágkorát IV. Béla uralkodása alatt érte el, amikor mezővárosi rangot kapott. A 150 éves török uralom alatt közigazgatási központ, szandzsák-székhely lett, Pécs is a szekcsői szandzsákba tartozott. A török kiűzése után szerb, majd német telepesek érkeztek a településre, amely összetétel az 1920-as évekig meghatározta a mezőváros életét. A lakosság nemzetiségi megoszlása a következő volt: 50% magyar, 30% német és 20% szerb.

A településen működik a Dunaszekcsőért Alapítvány, mely sokat tesz a község kulturális örökségének védelméért. Itt található az Örökségház /Halász Ferenc Múzeum/, Falumúzeum is, nevezetes programjai a Lugio Napok és Limes Tábor, valamint a Képköznepok filmes alkotótábor.

A könyvtár elődeire is büszkék lehetünk, hiszen a XX. század elején a településen három olvasóköri is működött: az Iparos Olvasó Kör, a Polgári Olvasóköri és a 48'-as Függetlenségi Kör. De külön könyvtára volt a római katolikus tanszéknek is. A II. világháború – mint mindenhol – alapjaiban változtatta meg a falu életét. A mai könyvtár létrejöttére is kb. 10 évet kellett várni, amikor lelkes pedagógusok elkezdtek összegyűjteni néhány könyvet és ezek kölcsönzésével létrehoztak egy kis közkönyvtárat. A virágkor – mint általában minden településen – az 1970-es években volt, amikor sok pénzt lehetett állománygyarapításra fordítani.

ni. Mivel a televízió még nem volt annyira elterjedt a családokban, sokan jártak könyvtárba és ekkor különösen sok gyerek olvasott.

2013. január 1. óta Dunaszekcső település a könyvtári feladatok ellátását a Csorba Győző Könyvtárral együttműködve látja el. A megyei könyvtár az évek során projektorral, vetítővászonnal, diafilmvetítővel, polcokkal és CD-lejátszóval segítette a szolgáltatóhely működését.

A könyvtárhasználati szokások mára jelentősen megváltoztak. Ennek ellenére úgy érzem, a körülményekhez képest nem panaszkodhatunk, hiszen szép számmal vannak lelkes, aktív olvasóink. Állományunk 13.000 körül van, tehát van miből válogatni. Ha szerényen is, de állománygyarapításra is van lehetőség, ami a könyvtár életben maradásához elengedhetetlen. A könyvek mellett négyféle folyóirat is az olvasók rendelkezésére állnak.

A könyvtár nemcsak a kölcsönzés helye, hanem számos program helyszíne is. Sok lehetőséget kínál az intézmény a gyerekeknek, hogy megszerettesse velük az olvasást. A szépolvasási, a faluismereti és a meseversenyek már nagy hagyománnyal rendelkeznek. Olyan szerencsés helyzetben vagyunk, hogy az iskola pedagógiai programjában évfolyamonként 4-4 könyvtári óra szerepel, ami nagyon jó alkalom arra, hogy becsalogassuk az ifjúságot a könyvek közé.

Az elmúlt időszakban felnőtt látogatóink kedvenc programja a szórakoztató, műveltségi vetélkedő sorozatunk volt. Nagyon jó kapcsolatban vagyunk különböző intézményekkel, civil szervezetekkel, így közösen is szervezünk programokat. A cél, hogy továbbra is fontos szerepet játsszon a könyvtár a közösség életében. Szívesen térjen be az is, aki jó olvasnivalót keres, és az is, aki csak néhány jó szóra vagy közösségi élményre vágyik.

Schmidt Gabriella –

Dunaszekcső Könyvtári, Információs és Közösségi Hely

Szellem a házban: életre kelt géniusaink

Pécs szívében, a Janus Pannonius Múzeum Széchenyi tér 12. szám alatt található, felújított épületében 2024. november 15-én egy különleges állandó kiállítás nyitotta meg kapuit.

„A hely szelleme – Genius Loci” című tárlat Baranya és Pécs eszenciáját igyekszik megragadni, olyan kulturális és helyi értékeket tárva a látogatók elé, amelyek a térség múltjáról és jelenéről egyaránt sokat mesélnek. Ez a kiállítás nem csupán egy újabb közgyűjteményi attrakció. Egy olyan tér született itt, amely a helyi identitás és a közösségi emlékezet fontos színtere kíván lenni.

Ahol a helynek szelleme van

De mit is jelent pontosan a „genius loci”, a hely szelleme? Nem csupán egy földrajzi pontot, egy épületet vagy egy tájat. Sokkal inkább azokat a megfoghatatlan energiákat, történeteket, emlékeket, sorsokat és kulturális rétegeket, amelyek egy adott helyet egyedivé, mással össze nem téveszthetővé tesznek. Ez az az erő, ami összeköti minket a gyökereinkkel és egymással, ami formálja identitásunkat, és ami miatt otthon érezzük magunkat valahol. Kiállításunk ezt a komplex fogalmat járja körül, a múzeum eszköztárával kutatva azt, mitől érezzük magunkat pécsinek vagy baranyainak. Hogyan látjuk mi magunkat, és hogyan látnak minket mások? Melyek azok a közös pontok, amelyek összekovácsolnak bennünket, itt, ezen a történelmileg és kulturálisan sokszínű vidéken? A válaszokat nem kész tényekként találjuk, hanem egy közös felfedezőútra hívjuk a látogatót.

Egy megújult történelmi épület

A kiállításnak otthont adó Széchenyi tér 12. szám alatti épület, amely már az oszmán hódoltság korában is itt állt, és azóta is északról tekint le a város főterére, most teljeskörű felújításon esett át – egy olyan megújuláson, amelyre régóta vártunk. Régi pompáját visszanyerve, de modern funkciókkal gazdagodva született újjá, hogy méltó keretet adjon a benne őrzött műtárgyaknak és a hely szellemének. Célunk az volt, hogy egy 21. századi múzeumi teret hozzunk létre, amely nemcsak kiállítótér, hanem valódi közösségi és kulturális találkozóhely is. A több mint 500 négyzetméteren elterülő

tárlat minden szeglete azt a törekvést tükrözi, hogy a múlt ne poroszodó relikviák halmaza legyen, hanem élő, lélegző, inspiráló élmény. A terek kialakításánál és az installációs megoldásoknál egyaránt arra törekedtünk, hogy a látogató valóban elmerülhessen a hely szellemében.

Idegenvezetők a múltból

A „Genius Loci” kiállítás szakít a hagyományos múzeumi narratívákkal. Itt nem csupán tárgyakat és leírásokat találunk egymás mellett. A tárlat lelkei maguk a „géniusok” – történelmi vagy éppen jellegzetes helyi karakterek, akiket életnagyságú e-posztereken színészek keltenek életre. Ők azok, akik a szemtanú hitelességével, személyes történeteiken keresztül kalauzolnak minket végig a tizenegy tematikus termen. Hol egy római császár mesél a Pannoniában eltöltött napjairól, hol pedig egy hitvitázó avat be minket a reformáció viharos küzdelmeibe. Ez a fajta személyes megszólítás, az interaktivitás és a modern technikai megoldások (például érintőképernyők, hanginstallációk) mind azt szolgálják, hogy a látogató ne passzív szemlélője, hanem aktív részese legyen a múltidézésnek. A kiállítás anyaga három nagy múzeumi szakág – a régészet, a helytörténet és a néprajz – gyűjtőköréből és tudásanyagából építkezik, így kínálva komplex és sokrétű képet régióink örökségéről.

Időkapuk Sopianae-től Pécsváradig

A kiállítás tizenegy terme egy-egy emblematisz pécsi vagy baranyai helyszín köré szerveződik, ahol olyan messzeható események történtek, melyeknek hatása akár napjainkban is érezhető. Az utazás az ókori **Sopianae** idején kezdődik, majd a középkori **Püspökvár** falai közül egyenesen II. Lajos király Mohácsnál felállított hadisátrába lépünk át. A sorsfordító csata helyszíne örökre beírta magát a magyar történelembe. Különleges élményt ígér az **Irem kertje** terem, amely a török hódoltság korabeli Pécs világába kalauzol el. Ezt követően a város szívverését a **Főtér** teremben érezhetjük igazán. Innen utunk a **Tettye-völgy** terembe vezet, a pécsi ipar bölcsőjéhez, ahol a 19. század közepéig a Tettye-patak mentén vízimalmok sorakoztak. Ezt követi a **Tündérváros** terem, amely nevét az 1907-es országos ipari és mezőgazdasági kiállítás varázslatos, szecessziós pavilonjairól kapta.

A kiállítás azonban nem áll meg Pécs határainál, hanem tovább kalauzol minket Baranya megye más jelentős helyszíneire. A **Duna** terem a mecseki szénbányászat kiemelkedő szerepét mutatja be, hiszen a 19. század közepétől e bányák jelentős részét a Dunagőzhajózási Társaság birtokolta. Az itt kitermelt szénnel hajtották gőzhajóikat, és ezzel az értékes ásvánnyal folytattak kiterjedt kereskedelmet a Duna vízi útján. Az **Ormánság** teremben a 18–19. századi folyószabályozások drámai következményeivel szembesülünk: a közös ártéri földek elvesztése hogyan vezetett az egykezés elterjedéséhez a helyi közösségekben. Utunk során ellátogatunk a híres búcsújáróhelyre, **Máriagyűdre** is, majd a **Pécsvárad** teremben a Lukács-napi leányvásár, a párválasztás és a lányok által gondosan elkészített kelengye hagyományai elevenednek meg. Itt a látogatók virtuálisan magukra ölthetik a megye különböző népcsoportjainak viseleteit. Ez

Janus Pannonius, múzeumunk névadója is megelevenedik, a kiállítás első géniuszaként bevezeti a látogatót a tárlat tereiben tett időutazásba.

Interaktív időutazás: a látogatók maguk fedezhetik fel a távolságokat és összefüggéseket a kiállítás egyik installációján.

a sokszínűség biztosítja, hogy minden látogató megtalálja a számára legérdekesebb történeteket, és talán új szempontból ismerje meg azokat a helyeket, ahol már többször megfordult.

A kiállításához kapcsolódóan a múzeum egyedi, szubjektív tárlatvezetésekkel is készül, amelyek során egy-egy meghívott vendég kalauzolja végig az érdeklődőket a termeken, személyes nézőpontját és tudását megosztva. Az eseménysorozat áprilisi, első alkalomával Horváth Viktor író kalauzolta az érdeklődőket az Irem kertje teremhez kötődő, *Török tükör* című népszerű regénye nyomán. Az eseményhez a gasztronómiai élményt az Irem kertje kávézó biztosította. Ez a múzeum kertjéből nyíló kávézó, melynek a nevét a kiállítás terme ihlette, a 150 éves oszmán periódus ízeit és emlékeit idézte fel.

Kísérőkiállítások a földszinten

Az állandó kiállításunkban érintett témákat időnként egy-egy időszaki tárlattal is szeretnénk alaposabban körbejárni, afféle 'mélyfúrás-ként'. Ezeknek a kísérőkiállításoknak a Széchenyi téri épület földszinti kiállítóterei adnak otthont. Az első ilyen alkalom, „A komlótól a korsóig / From Hop to Mug” című kiállítás június 21-én, a Múzeu-

mok Éjszakáján nyílik. A látogatók megismerhetik a sörfőzés technológiáját, Pécs habzó örökségét, és betekintést nyerhetnek Andy Rouse különleges nemzetközi söröskorsó-gyűjteményébe, amely a világ sörkultúráinak sokféleségét szemlélteti.

Közös múltunk

A „Genius Loci” kiállítás legfőbb küldetése a helyi identitás erősítése, a pécsi és baranyai összetartozás érzésének elmélyítése. Szeretnénk, ha a helyiek büszkén ismernének rá saját örökségükre, az ide látogató turisták pedig átfogó és maradandó élményt kapnának régióink kulturális gazdagságáról. A múzeum, hasonlóan a könyvtárakhoz, fontos szerepet tölt be a tudás átadásában és a közösségépítésben. Ezért a kiállításához számos kísérőprogram is kapcsolódik, április óta pedig múzeumpedagógiai foglalkozásokat is tartunk. Ezek interaktív módon, a különböző korosztályok igényeihez igazodva teszik kézzelfoghatóvá és izgalmassá a múltat, lehetőséget teremtve a párbeszédre, a közös gondolkodásra és arra, hogy a múzeum valóban élő, inspiráló helyé váljon mindenki számára.

Ma is érvényes minták

„A hely szelleme – Genius Loci” kiállítás nem csupán a múltba révedés nosztalgikus élményét kínálja. A bemutatott történetek, sorok és kulturális jelenségek olyan egyetemes emberi mintázatokat, közösségi válaszokat és túlélési stratégiákat tárnak fel, amelyek ma is érvényesek és megdöbbentően aktuálisak. A tárlat arra ösztönöz, hogy a múltban itt élt emberek példájából és a múlt eseményeiből inspirációt merítve formáljuk környezetünket és közösségeinket. A Janus Pannonius Múzeum állandó tárlata így válik a közösségi emlékezet ápolásának és a kulturális értékek továbbadásának eleven színterévé, amely a múlt megismerésén keresztül a jövő építéséhez is hozzájárul.

A kiállítás a Janus Pannonius Múzeum Látogatóközpontjában (Pécs, Széchenyi tér 12.) tekinthető meg.

Nyitva tartás: keddtől vasárnapig 10:00–18:00. Hétfőnként zárva.

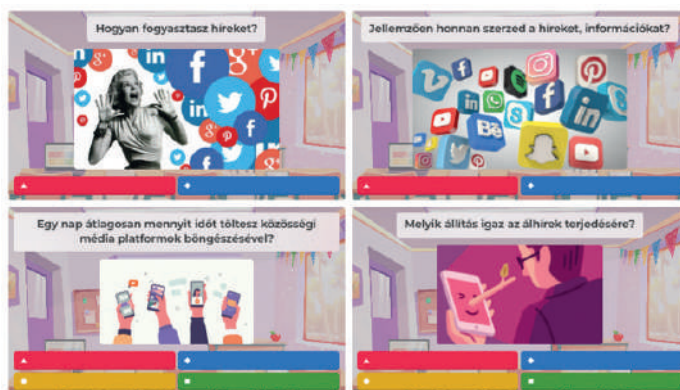
*Pásztor Andrea - történész főmuzeológus
Janus Pannonius Múzeum*

ÖTLETBÖRZE

Információ, hírek és álhírek

A „Valóban igaz minden, amit az interneten olvasunk?” című foglalkozáson utánajárunk, hogyan tudjuk megkülönböztetni a megbízható forrásokat a megtévesztőktől – legyen szó híroldaról vagy akár közösségi médiáról, illetve játékos feladatokon keresztül vizsgáljuk meg: mitől lesz hiteles egy információ; hogyan tudunk akár a digitális eszközök segítségével, akár a könyvtárban hiteles információhoz jutni, hogy tudjuk kideríteni egy információról, hogy az igaz vagy hamis?

Célcsoportunk elsősorban az általános iskolák felső tagozatos, 7-8. osztályos tanulói. A kb. egyórás programon való részvételt előzetes időpontfoglaláshoz kötjük. A kellékeket mi biztosítjuk – laptopok, projektor, papír, ceruza, kinyomtatott szóróanyag, előzetes Mentimeter és Kahoot regisztrációk;

Kahoot kvíz

KÜZDELEM AZ ÁLHÍREK ELLEN

Hogyan ismerheted fel az álhíreket (fake news)?

MEGBÍZHATÓ A FORRÁS?
Nézd meg az oldal impresszumát, és gyanakodj, ha híroldalként nem .hu a végződése! Ellenőrizd a hírt más forrásból is! Gyanús, ha szenzációt ígér, vagy ha az oldal neve hasonlít valamely ismert híroldaléhoz.

ELLENŐRÍZD A SZERZŐT!
Nézd meg, ki jegyzi a cikket – ha névtelen, az gyanús. Hiteles? Ha valódi újságíró írta, biztos megtalálod korábbi cikkeit.

NÉZZ UTÁNA A HIVATKOZÁSOKNAK!
Kattints rá a hivatkozásokra – győződj meg róla, hitelesek-e. Valódi szakértőtől származnak az idézetek? Anonim vagy nem beazonosítható szakértőnél gyanakodj!

ELLENŐRÍZD A DÁTUMOT!
Győződj meg róla, hogy a cikk aktuális, és nem egy korábbi hírt használnak fel újra a közösségi médiában. Korábbi negatív hírek ismételt megosztása felesleges riadalmat kelthet.

NEM EGY VICCOLDALT NÉZEL?
A valóság néha abszurdra hajlik – de azért gyanakodj, ha valami szokatlanul olvasol hétköznapi témáról. Az oldal és a szerző ellenőrzése segíthet eldönteni, hogy szatirikus oldalról van-e szó.

NE ADD TOVÁBB GONDOLKODÁS NÉLKÜL!
Egy kutatás alapján tízből hat olvasó elolvasás nélkül megosztja a közösségi médiában megjelenő rövid híreket. Ne dőlj be a clickbait címeknek, mindig ellenőrizd a hírt, mielőtt továbbadod!

a csoportnak semmit sem kell magával hoznia. A foglalkozáshoz az olvasói tér nem a legideálisabb, inkább egy foglalkoztató szoba vagy terem a megfelelő helyszín, ahol laptopokon 4-5 csoportban tudnak dolgozni a tanulók. A résztvevők fogadását követően bemutatkoznak a foglalkozásvezetők, majd a ráhangolódsági szakaszban kérdések mentén beszélgetünk tanulási szokásokról és az ahhoz használt digitális forrásokról, felkeltve az érdeklődést a téma iránt. Feltehetünk olyan kérdéseket is, hogy szoktak-e könyvtárba járni? Szerintük mire jó a könyvtár, miben segít? Használják-e segédleteket az internetről, videókat, Google keresőt, ChatGPT-t vagy csak tankönyvből tanulnak? Hogyan segítenek a digitális eszközök a tanulásban?

A csoportalakítást a hajlított véleményvonal technika alkalmazásával folytatjuk. A foglalkozás mozgásos elemében megkérjük a résztvevőket, hogy álljanak fel egy képzeletbeli vonal mentén egymás mellé, ami alatt feltesszük nekik azt a kérdést, hogy Mennyire érzed magad jártasnak az internetes keresésben, tájékozódásban? A vonal egyik végére álljanak, akik nagyon jártasak a témában, a másik végére, akik kevésbé. A csoportokat pedig úgy alakítjuk ki, hogy olyan tanulókból álljon egy-egy csapat, amely tartalmaz a vonal mindkét végén állókból is tagokat. A kialakított csoportok leülhetnek egy-egy asztal köré. A kooperatív szerepek kiosztása következik: írnok (írás, számítógépes műveletek végrehajtása), szónok (megoldások, feladatok ismertetése),

csendfelelős (csoport hangerősségének felügyelete), időfelelős (figyel az időtartásra) és bátorító (felügyeli, hogy mindenki dolgozzon). Ezekre a szerepekre kijelölünk minden csoportban egy-egy főt. Ha úgy érzékeljük, hogy nem tartják be a szerepek által elvárt „munkakört”, akkor figyelmeztethetjük őket rá.

Egy Kahoot kvíz segítségével feltérképezhetjük a tudásukat, amellyel, hogy versenyhelyezetet is teremthetünk. A programba előzetesen kell regisztrálni (create.kahoot.it) és a kérdéseket feltölteni. Pl.: Hogyan hívjuk azt, aki az információs korszakban született, és számítógéppel, internettel, mobilokkal nőtt fel? Hogyan hívjuk azt, aki helytől függetlenül tudja végezni a munkáját a mai technológiai lehetőségek segítségével?

De kitalálhatunk igaz/hamis állításokat: A „clickbait”, kattintásvadász internetes tartalom olyan cikk, ami minden információt apró részletességgel bemutat./Egy hír hitelességét úgy ellenőrzöm elsőként, hogy megnézem a hír forrását és szerzőjét.

Egy labda körbedobásával megkérhetjük őket, hogy mondjanak információforrásokat, amiket használnak tanuláshoz, hobbihoz. Ezalatt a csoportoknak kiosztjuk az előre kinyomtatott grafikát, ami az álhírek felismerését segíti. Ezeknek a pontoknak a segítségével megvizsgálhatja minden csoport, hogy az a link, amit a laptopjukon a könyvjelző sávból megtaláltak, valós-e? Lehet ez az egyik csoportnak egy *Wikipedia*-oldal, egy másiknak egy *alternativhirek.com* cikk, egy *hvg.hu* írás és így tovább. A lényeg, hogy minden oldalnál a rá jellemző tulajdonságokat felismerjék a csoporttagok. Kivetítjük a linkeket és a szónok szerepben lévő tanulók bemutatják a csoportok véleményét a források elemzéséről: Ki írta? Mikor jelent meg? Mi a célja? Van-e forrásmegjelölés? A munkához jegyzetlapot és ceruzát is kioszthatunk.

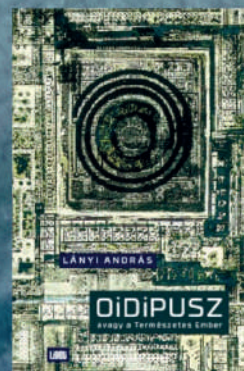
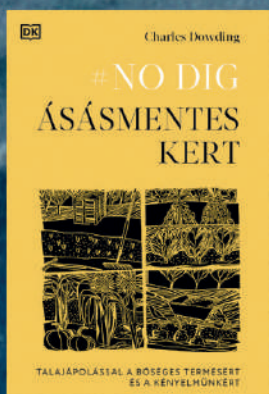
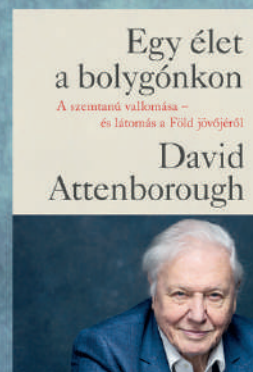
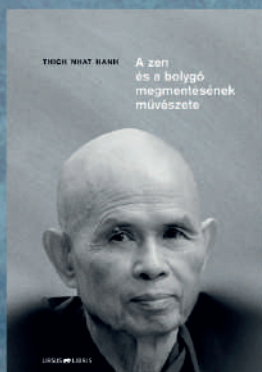
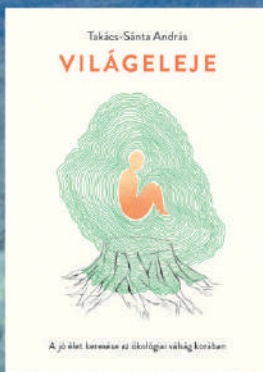
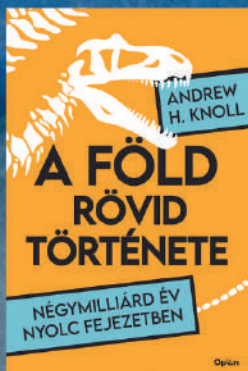
Összegzőként a foglalkozáson szerzett ismereteikről kérdezzük őket: Mi tetszett a legjobban a mai napon? Milyen új ismeretekhez jutottak? Mindez a www.mentimeter.com alkalmazásban is megjeleníthetővé válhat, ha minden csoport 3-3 kifejezést ír és küld be a mentimeter felületére. A kifejezések egy szófelhőben megjelennek, összegezve azt, hogy a csoportok mit tartottak fontosnak a foglalkozáson. Ezt kivetíthetjük, így mindenki számára látható a beérkezett szóhalmoz. Ez egyúttal visszajelzés a foglalkozásvezetők felé is. A mentimeter felületére is előre kell regisztrálnunk.

A foglalkozás végén kiemelhetjük az állományunkban megtalálható és a témába vágó könyveinket, felhívva a figyelmet, hogy ha további információhoz szeretnének jutni a tanulók a témában, akkor lehetőség van rá. Ilyen lehet pl. Tom Jackson: *Képpen vagy? – Hackerek*, Solymos Ákos: *Frici, Fülöp és a hackerek* c. könyvei.

A Csorba Győző Könyvtár Körbirodalom Gyermekkönyvtár és a Goethe Intézet közös projektje fókuszában a digitális írástudás közvetítése, a könyvtárhasználat és információkeresés fejlesztése, a digitális szövegértés fejlesztése és a közösségi tanulás szerepel. A feladatmegoldások végén bízunk benne, hogy sikerül átadnunk némi ismeretet arról a diákoknak, hogy hogyan ismerhetik fel az álhíreket, illetve milyen digitális forrásokat használhatnak a tájékozódásban. A foglalkozás a forráskritikai érzékük fejlesztésének egyik kiindulópontja lehet.

Csuka Dalma - Csorba Győző Könyvtár

KÖNYVEK VILÁGVÁLTÓKNAK

FONTOS ELÉRHETŐSÉGEK

Ellátási Térség	Referens	E-mail	Telefon
Mohácsi Ellátási Térség	Schmidt-Kovács Diána	fiestadiana@gmail.com	+36 20/389-9323
Pécsi Ellátási Térség	Mizerák Andrea	mizerak.andrea@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Pécsváradi Ellátási Térség	Gyurák Orsolya	gyurak.orsolya@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Sásdi Ellátási Térség	Umana Elena	umanaelena@gmail.com	+36 72/475-663
Sellyei Ellátási Térség	Erdősi Alexandra	erdosi.alexandra@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28015
Siklói Ellátási Térség	Kiss Adrienn	kiss.adrienn1985@gmail.com	+36 72/579 -125
Szentlőrinci Ellátási Térség	Bali Máté	bali.mate@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28014
Szigetvári Ellátási Térség	Vasvári Gergely	wasvary@gmail.com	+36 73/311-407
Villányi Ellátási Térség	Tóth Balázs	toth.balazs@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28104
Könyvtárbusz 1.	Csobán László	csoban.laszlo@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Molnár Ferenc	molnar.ferenc@csgyk.hu	
Könyvtárbusz 2.	Somogyi Krisztina	somogyi.krisztina@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28097
	Nagy László	nagy.laszlo@csgyk.hu	
KönyvtárMozi; Nyilvános könyvtárak	Márkus István	markus.istvan@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Rendezvényszervezés	Pajor Zsófia	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Simonfalvi Anita	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
	Szeifer Csaba	bkszr@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28058
Informatika	Urvald Péter	csgyk.it@gmail.com	+36 72/501-500 / 28065
Folyóirat reklamáció	Dériné Földi Katalin	fodi.katalin@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035
Beszerzés, feldolgozás	Bali Judit	bali.judit@csgyk.hu	+36 72/501-500 / 28035

FILMPAKKOK GYEREKEKNEK

A fecske meg a szalmaszál
A hazudós egér
A hetvenkedő sün
A kevély kiskakas
A Pál utcai fiúk
A walesi bárdok
Boltosmesék
Magyar népmesék I.
Mesék Mátyás királyról

Mesél a kő
Mondák a magyar
történelemből
Rege a csodaszarvasról
Szent Péter esernyője
Szörnyeteg Lajos
jaj de álmos
Vacskamati virágja
Vízipók-csodapók

FILMPAKKOK FELNŐTTEKNEK

A Pendragon legenda
Állami Áruház
Az ötödik pecsét
Csinibaba
Hypolit, a lakáj
Macskajáték
Megáll az idő
Mephisto

Moszkva tér
Régi idők focija
Rokonok
Szamárköhögés
Szegénylegények
Szerelmem
Szindbád
Tízezer nap